

4/р
12099

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вишого навчального закладу)

Інститут інноваційної та післядипломної освіти

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра соціальної роботи

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

бакалавра

на тему: «Основні аспекти профілактики соціального сирітства»

« Key aspects of social orphanage prevention »

Виконала: студентка заочної форми навчання
напряму підготовки 6.130102 Соціальна робота
~~Бевзенко~~ (Табакарь) Катерина Анатоліївна

Керівник канд.політ.наук, доцент Хлівнюк Т.П.

Рецензент канд.політ.наук, ст. викл Драшкович А.А.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 10 від 12.05 2016 р.

Захищено на засіданні ЕК № 6.

протокол № 7 від 09.06 2016 р.

Оцінка Відмінно! А / 90
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри /

(підпис)

Е.В. Піщевська

Голова ЕК

(підпис)

Л.М. Дунаєва

Одеса –2016

779276

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА В УКРАЇНІ	6
1.1. Соціальне сирітство: підходи до визначення поняття	6
1.2. Причини та наслідки соціального сирітства в Україні	17
1.3. Типологія соціального сирітства в контексті пріоритетів його профілактики	25
Висновок до першого розділу	32
РОЗДІЛ II. ПРОФІЛАКТИКА СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	34
2.1. Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року	34
2.2. Зміст та особливості здійснення профілактики соціального сирітства	41
2.3. Аналіз взаємодії територіальної громади з недержавними організаціями щодо профілактики соціального сирітства	51
Висновок до другого розділу	64
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	72
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Соціальне сирітство – відносно нове явище в житті сучасного українського суспільства. Актуалізація цього феномена в ХХ ст. свідчить про кризу інституту шлюбу та сім'ї, які не здатні впоратися зі складними соціально-економічними та суспільно-політичними реаліями.

Зростання чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, спостерігалось в Україні з середини 1990-х років, коли внаслідок трансформаційної кризи різко погіршилась економічна, демографічна, соціальна ситуація в країні. Зростання безробіття, зниження життєвого рівня населення на фоні прискореного майнового і соціального розшарування населення стали причиною формування прошарку соціопатичних сімей, для яких характерне застійне безробіття, зловживання алкоголем, наркоманія, насильство. Ці сім'ї не виконують свої обов'язки по утриманню і вихованню дітей, що призводить до «виходу» дитини з кола сім'ї: дитина або сама покидає сім'ю батьків, або втручаються державні служби захисту прав дітей.

У більшості випадків соціальне сирітство є результатом недостатньої уваги суспільства та компетентних у цьому питанні органів державної влади до соціальних проблем тих сімей, у яких є діти. З іншого боку, воно зумовлене прямим ухилянням або усуненням батьків від своїх обов'язків щодо неповнолітньої дитини. Окрім того, ускладнює ситуацію з дітьми-сиротами й негативна тенденція до порушення структури сучасної сім'ї. Відповідно, масштаби соціального сирітства сьогодні не зменшуються, а зростають, також воно набуває нового вигляду й різноманітних форм.

Проблема соціального сирітства має комплексний характер та знаходить своє відображення в цілому ряді психологічних (Л. Вейланде, Є.Волянська, Н.Іванова, Л.Оліференко), соціально-педагогічних (Л.Артюшкіна, М.Галагузова, М.Лукашевич, І.Мигович, Ж.Петрочко), соціологічних (О.Балакірева, Л.Волинець, О.Коваленко, І.Осіпова, Л.Філіппова), економічних (Є.Рибинський, В.Бочарова, М.Лазутова),

правових (С.Бандура, В.Кройтор, В.Євко, Л.Пірог, А.Полянничко), державно-управлінських (О.Антонова-Турченко, І.Іванова, Н.Комарова, І.Пеша, Т.Сіротченко, О.Топоркова) дослідженнях. Також деякі аспекти соціального сирітства як суспільної проблеми описано у працях науковців як Коваленко, Красножон, Чернета, Івлєва тощо.

Щороку понад 13 тис. дітей отримують статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, з яких 2 тис., або 15% досі влаштовуються в інтернатні заклади. Важливо зазначити, що із загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, лише 27% дітей є насправді сиротами, а решта є «соціальними сиротами» [6].

Незважаючи на інтенсивне зростання соціального сирітства, на сьогодні ще не знайдено жодних альтернативних форм догляду за дитиною, які могли би замінити їй батьківську турботу та сімейне оточення, адже без хороших батьків немає й відповідного виховання, незважаючи на всі школи, інститути та дитячі будинки. Треба наголосити, що в будь-якому випадку набагато легше попередити проблему, ніж потім вирішувати її. Тому доцільним є здійснення профілактики соціального сирітства в сучасній українській сім'ї шляхом дослідження основних причин його виникнення.

Проблема соціального сирітства є предметом міждисциплінарних досліджень. Вона знаходить своє відображення в психологічних, педагогічних, економічних, правових та соціологічних науках. Загалом проблему сирітства вчені розглядають, починаючи з визначення цього поняття й дослідження думки населення про дітей-сиріт і закінчуючи пошуком ефективних способів допомоги цим дітям. Останнє можливо лише за умови комплексного дослідження причин соціального сирітства в конкретному соціумі, що дасть можливість не допустити прояву найбільш серйозних наслідків і застосувати превентивні заходи попередження соціального сирітства.

Об'єктом дослідження є сирітство, як соціальний феномен українського суспільства

Предметом дослідження виступає профілактика соціального сирітства в Україні.

Мета дослідження – визначити стан проблеми соціального сирітства в Україні, зміст профілактики його розповсюдження та особливості здійснення.

Завдання дослідження:

1. Вивчити поняття «соціальне сирітство» та основні підходи до його визначення поняття.
2. Визначити причини та наслідки соціального сирітства в Україні.
3. Вивчити типологію соціального сирітства в контексті пріоритетів його профілактики.
4. Розкрити основні положення національної стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 року.
5. З'ясувати особливості здійснення профілактики соціального сирітства.
6. Здійснити аналіз взаємодії територіальної громади з недержавними організаціями щодо профілактики соціального сирітства.

Методи дослідження: аналіз, синтез, дедукція, індукція, моделювання, а також контент-аналіз документів, статистичне обґрунтування основних положень.

ВИСНОВКИ

Соціальні сироти – це особлива соціально-демографічна група дітей, які мають родину, але залишились без піклування батьків за соціально-економічними, психолого-педагогічними та іншими причинами. Проблема соціального сирітства для нашого суспільства дійсно залишається гострою впродовж багатьох років. Про це свідчить факт, що з загальної кількості дітей – сиріт та дітей, позбавленого батьківського піклування, останні складають від 75 до 80 %. На 01.01.2016 року нараховується більше 73000 дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Існують зовнішні та внутрішні причини виникнення цього явища. Зовнішні причини виникнення соціального сирітства закладаються в державі і обумовлені соціально-економічними умовами. Внутрішні причини соціального сирітства утворюються безпосередньо в середовищі сім'ї. До таких причин відносять позашлюбне народження дитини, відмову від новонароджених немовлят, погані матеріальні та житлові умови, помилки у вихованні, жорстокість і знуцання з боку батьків, поширення алкоголізму, наркоманії, ув'язнення батьків, а також неповну сім'ю, стан морально-психологічного клімату тощо. Проте і зовнішні фактори часто стають каталізаторами негативних процесів в середині сім'ї.

Для того щоб зменшити кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, необхідна передусім ефективна державна політика, спрямована на підвищення рівня матеріального забезпечення населення, створення робочих місць і відповідного життєвим потребам розміру оплати праці. Також необхідно створити соціальні програми для матеріальної та психологічної підтримки сімей із дітьми, молодих сімей, неповних сімей. Соціальна політика українського уряду має бути спрямована на піднесення сімейних цінностей, формування культури сім'ї, виховання в батьків відповідальності за виконання ними своїх батьківських обов'язків. Необхідною

є в українському суспільстві й боротьба з алкоголізмом і наркоманією, які є причинами безвідповідального батьківства та поширення соціального сирітства.

Наша країна обрала шлях до створення соціальної держави і робить виважені кроки у цьому напрямі. Сучасний етап розвитку соціальної сфери в Україні характеризується швидкістю змін та відкритістю до інновацій. Протягом останніх років у суспільстві було визнано необхідність реформування послуг для сімей з дітьми, вихованців і випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Одним з актуальних і соціально значимих завдань, що стоять перед українською державою сьогодні, є пошук шляхів зниження зростання соціального сирітства й підвищення ефективності його профілактики. Профілактика вимагає комплексного підходу, який приводить у дію системи й структури, здатні запобігти можливим проблемам або розв'язати поставлені завдання. Профілактична діяльність, здійснювана на рівні держави через систему заходів підвищення якості життя, мінімізацію факторів соціального ризику, створення умов для реалізації принципу соціальної справедливості, називається соціальною профілактикою. Соціальна профілактика створює необхідну основу, на якій успішно здійснюються всі інші види профілактики: психологічна, педагогічна, медична й соціально-педагогічна.

Таким чином, соціальні сироти відображують особливості дітей груп ризику. Певні умови їх існування впливають на їх соціалізацію і формують у дитини особливий тип особистості, що характеризується низькою самооцінкою, нездатністю розуміти і виражати свої почуття та переважання в поведінці найчастіше негативних емоцій. Першорядне завдання державної соціальної політики щодо профілактики соціального сирітства в Україні є підтримка й зміцнення статусу соціально-здоровішої родини та вирішення її соціально-економічних проблем. У зв'язку із чим, актуальними є розробка й впровадження заходів, що пропагують цінності родини, підвищення компетентності в питаннях виховання дітей, підвищення поінформованості

населення про діяльність служб допомоги родині та дітям.

З метою вдосконалення та упорядкування діяльності щодо профілактики соціального сирітства у 2012 році була прийнята Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року. Але, можна сказати, що в останні роки профілактика соціального сирітства державними органами здійснюється на досить низькому рівні. Офіційної інформації за останні декілька років у відкритому доступі майже немає. Відбулося скорочення посад фахівців з соціальної роботи, які були введені раніше, що унеможливує проведення якісної роботи з сім'ями, які знаходяться в СЖО.

Основними напрямками Стратегії формування національної системи забезпечення прав дітей є:

1. Первинна профілактика соціального сирітства – це закони та відповідні соціальні програми, механізми, що створюють умови для забезпечення всебічного розвитку дітей, благополуччя їх сімей, соціальної справедливості та участі в житті суспільства, профілактики вилучення дітей з біологічних сімей.

Основними завданнями та механізмами його впровадження є:

- 1) формування у суспільстві пріоритету сімейних цінностей та відповідального батьківства;
- 2) запровадження просвітницьких програм формування у дітей цінностей сімейних стосунків;
- 3) підготовка молоді до створення сім'ї;
- 4) соціально-педагогічна допомога батькам, які виховують дітей;
- 5) підтримка і допомога сім'ям, які виховують дітей з особливими потребами.

2. Вторинна профілактика соціального сирітства – це закони та відповідні програми, заходи та механізми, спрямовані на подолання сімейного неблагополуччя, стабілізацію та відновлення функцій сім'ї, запобігання вилученню дитини із сім'ї, соціально-правовий захист дитини.

Для розробки та впровадження дієвого механізму соціальної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, що поєднує виплати соціальних допомог та надання соціальних послуг, необхідно:

- 1) розробка системи державного контролю за сім'ями, батьки яких належним чином не виконують батьківські обов'язки;
- 2) удосконалення системи надання соціальної допомоги сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах, спрямованої на попередження виходу дитини з сім'ї;
- 3) захист майнових та житлових інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- 4) вилучення дитини із сім'ї, якщо умови проживання є загрозовими для її життя і здоров'я;
- 5) визначення і запровадження системи адміністративної відповідальності батьків, які позбавляються батьківських прав.

3. Розвиток сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Для розвитку та забезпечення ефективного функціонування сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, передбачається:

- 1) вдосконалення державної політики щодо формування умов пріоритетності сімейного влаштування дітей-сиріт;
- 2) розвиток сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

4. Реформування інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

5. Соціальна підтримка молоді із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування – це закони та відповідні програми, заходи та механізми для забезпечення соціалізації молоді із числа дітей-сиріт, вихованців інтернатних закладів.

В Україні існує значна кількість державних та громадських організацій,

які забезпечують право дітей на виховання в сім'ї, на дотримання основних норм затвердженими Конституцією України, та іншими підзаконними актами. Діяльність їх направлена на профілактику соціального сирітства, на покращення життя сиріт, на впровадження нових форм опіки та піклування над дітьми позбавленими батьківського піклування, розширення системи закладів для дітей сиріт, проведення соціально реклами направленої, як на зацікавленості всиновлення дітей сиріт, а також на профілактику сирітства. Але все ж таки я мушу підкреслити, що фінансування цих закладів недостатнє для повноцінної дії організацій.

Одним з найважливіших завдань по профілактиці є влаштування дітей до сімей. Формами сімейного влаштування є усиновлення, прийомні сім'ї, будинки сімейного типу, опіка та піклування. Вони матеріально підтримуються та заохочуються, але в останні роки у зв'язку з зубожінням населення рівень сімейного влаштування значно знизився.

В Україні впроваджується велика кількість соціальних програм, направлена на вирішення та профілактику одну з болючих проблем сьогодення це - «соціальне сирітство» за допомогою державних та громадських організацій України, а також за допомогою міжнародних благодійних організацій. Але все ж таки, реально, гроші іноді виділені на ці програми осідають у кишенях службовців, а те, що залишається просто не в змозі забезпечити повноцінно дію програми.

Як ми бачимо, наукові дослідження соціального сирітства не можуть знаходитися в дисциплінарних межах певної науки, адже дане явище є поліфакторним. Його дослідження науковцями різних галузей знань має передбачати їх подальшу кооперацію та інтеграцію зусиль для розробки ефективних заходів недопущення та подолання проблеми соціального сирітства. Відкритими залишаються питання щодо перспектив виявлення причин та факторів сирітства, зменшення масштабів та можливостей подолання його негативних наслідків, доцільності та напрямів протидії соціального сирітства в Україні, а також проблема недопущення

трансформації негативного життєвого досвіду соціальними сиротами на їх подальше доросле життя та демографічну поведінку. Важливими малодослідженими напрямками дослідження є також перспективи соціальної адаптації дітей-сиріт, випускників інтернатних закладів. Потребують подальшого наукового пошуку превентивні заходи недопущення та подолання проблем внутрішньо переміщених сімей з дітьми, дітей-сиріт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артюшкіна Л.М. Сирітство в Україні як соціально педагогічна проблема (соціально-правовий аспект) / Л. М. Артюшкіна, А. О. Поляничко. – Суми: Сум ДПУ, 2012. – 268 с.
2. Астоянц М.С. Дети-сироты: анализ жизненных практик в условиях интернатного учреждения. Опыт включенного наблюдения / М.С. Астоянц // Социологические исследования. – 2006. – № 3. – С. 54–63.
3. Богданова І.М. Соціальна педагогіка : навч. посібник / І.М. Богданова. – Харків : Бурун Книга, 2011. – 160 с.
4. Бондаренко В.В. Соціальне виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, у період суспільної і приватної опіки (з ХІХ до ХХ ст.) / В.В. Бондаренко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – № 4. – 2012. – С. 102–107.
5. Бордіян Я. Соціальне сирітство як один із наслідків існування транснаціональних сімей / Я. Бордіян // Транснаціональні сім'ї як наслідок української трудової еміграції: проблеми та шляхи їх розв'язання : збірник наукових статей і виступів на міжнародній науково-практичній конференції (м. Львів, 22 березня 2012 р.). – Львів, 2012. – С. 74–81.
6. В Україні - понад 73 тисячі дітей-сиріт.-[Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.unian.ua/country/1318291-v-ukrajini-ponad-73-tisyachi-ditey-sirit.html>.-Назва з екрану.
7. Галатир І.А. Щодо причин виникнення явища соціального сирітства у сучасному українському суспільстві / І.А. Галатир // Зб. наук. пр. Хмельницького ін-ту соц. технологій ун-ту «Україна». – 2011. – № 3. – С. 10–14.
8. Голубева І.Є. Дитинство як об'єкт соціально-демографічної політики в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01 / І.Є. Голубева ; НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж. – К., 2005. – 19 с.
9. Демографическое поведение и его детерминация / В.Н. Архангельский,

В.В.Елизаров, Н.В. Зверева, Л.Ю. Иванова. – М. : ТЕИС, 2005. – 352 с.

10. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витoki, складові, напрями протидії / В.С. Стешенко, В.П. Піскунов, І.О. Курило та ін. – К. : Ін-т економіки НАН України, 2001. – 560 с.

11. Державна доповідь про становище дітей в Україні (за підсумками 2011 року) / С. Ю. Аксьонова, М. Ю. Варбан, О. А. Васильєв та ін. – К.: , 2012. – 188 с.

12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

13. Діяльність Макарівського районного центру соціальної підтримки дітей та сімей «Промінь Надії» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://koda.gov.ua/news/article/dijalnist_makarivskogo_rajonnogo_tsentru_sotsialnoji_pidtrimki_ditej_ta_simej_promin_nadiji.

14. Доля І. М. Подолання дитячої безпритульності: міжнародна та вітчизняна практика / І. М. Доля // Стратегічні пріоритети. - 2010. - № 1. - С. 55-59.

15. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>

16. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>

17. Закон України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1065-17>

18. Закон України «Про соціальні послуги» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

19. Закони України «Про охорону дитинства» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

20. Зеликова Ю.А. Влияние социальной политики и родительских ценностей на семейное поведение и воспитание детей: межстрановой анализ / Ю.А. Зеликова // Журнал исследований социальной политики. – 2012. – Т. 10 (3). – С. 343–360.
21. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації [Текст] : навч.-метод. компл. / автор.-упоряд. : О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця, [та ін.] ; за заг. ред. : І. Д. Звереві, Ж. В. Петрочко. — К. : Фенікс, 2007. — 528 с.
22. Кальченко Л. Соціальне сирітство як суспільне явище: поняття і причини виникнення / Л. Кальченко // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2012. – № 19(254). – Ч. II. – С. 160–170.
23. Коваленко О.О. Соціальне сирітство як соціокультурний феномен : дис. ... канд. соц. наук : 22.00.03 – Соціальні структури та соціальні відносини / О.О. Коваленко ; Ін-т соціології НАН України. – К., 2006. . – 212 с.
24. Конституція України . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
25. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти) [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / авт.-упоряд. М. В. Кравчук. — К. : Атіка, 2010. — 288 с.
26. Лебединська О. Взаємодія територіальної громади з недержавними організаціями щодо профілактики соціального сирітства/ О. Лебединська, Л. Ящук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_42/fail/30.pdf
27. Левчук Н.М. Асоціальні явища в Україні у демографічному вимірі : монографія / Н.М. Левчук ; Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи НАН України. – К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи НАН України, 2011. – 491 с.
28. Лопатченко І. Сутність соціального сирітства та його профілактика в державному управлінні / І. Лопатченко // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 2(45). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-2/doc/2/07.pdf>.

29. Лопатченко І. Типологія соціального сирітства в контексті психолого-педагогічних пріоритетів його профілактики / І. Лопатченко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : матеріали. Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні аспекти формування управлінського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика» (м. Харків, 22 жовтня 2014 р.). – 2014. – Вип. 40–41(44–45). – С. 279–288.

30. Лукашевич М. Теорія і методи соціальної роботи / М. Лукашевич, І. Мигович. – К. : МАУП, 2003. – 168 с.

31. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.

32. Міністерство соціальної політики. .-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>

33. Морозов В.В. Проблемы сиротства в зеркале педагогики бытия / В.В. Морозов // Социальная педагогика / Науч.-практ. журн. для соц. работников и педагогов. – 2013. – № 1. – С. 18–27.

34. Московец Л. Сучасний стан феномену соціального сирітства / Л. Московец // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 6. – С. 175–179.

35. Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року / Затверджено Указом Президента України від 22 жовтня 2012 року № 609/2012.-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/609/2012>.

36. Нерівні можливості дітей в Україні: аналіз та рекомендації для політики (на основі моніторингу щодо економічної нерівності домогосподарств та доступу дітей до послуг соціальної сфери) : ISSN 1728-4236 ВІСНИК ЖДТУ. 2015. № 2 (72) 195 колективна монографія / Л.М. Черенько, С.В. Полякова, В.С. Шишків та ін. – К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи

НАНУ, 2011. – 48 с.

37. Нестеров А. Ю. Опыт и перспективы жизнеустройства детей-сирот: социологический аспект / А. Ю. Нестеров // Социальная политика и социология. – 2013. – № 10 (64). – С. 95–108.

38. Нечипоренко С.В. Молодіжна сімейна політика в Україні : монографія / С.В. Нечипоренко. – Умань : «Сочінський», 2011. – 217 с. Погорецька Н.В. Міжнародне усиновлення: проблемні питання / Н.В. Погорецька // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 612–617.

39. Осипова И. И. Социальное сиротство: теоретический анализ и практика преодоления / И. И. Осипова. – Н. Новгород: НИСОЦ, 2009. – 208 с.

40. Павлик Н. Історико-педагогічний аналіз проблеми соціального сирітства в Україні / Н. Павлик // Вісник Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2003. – № 13. – С. 158–161.

41. Павлик Н.П. Особливості соціалізації вихованців закладів державного влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування / Н.П. Павлик : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І.Огієнка / Серія : соціально-педагогічна. – 2009. – № 11. – С. 67–71.

42. Партнерство кожній дитині.- [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http:// archive.p4ec.org.ua/index.php?hl=ua&idd=activities&activities=changing-vision&changingvision=gatekeeping](http://archive.p4ec.org.ua/index.php?hl=ua&idd=activities&activities=changing-vision&changingvision=gatekeeping).

43. Пеша І.В. Інформованість громадян України щодо причин та наслідків соціального сирітства / І.В. Пеша, Н.М. Комарова // Український соціум. – 2004. – № 2 (4). – С. 40–51.

44. Пеша І.В. Соціальне становлення дітей сиріт в дитячих будинках сімейного типу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / І.В. Пеша : Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2000. – 20 с.

45. Пеша І.В. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (проблеми реформування) / І.В. Пеша ; ред. О.П. Кросюк ; Укр. ін-т соц. досліджень, Ін-т дитинства. – К. : Логос, 2000. – 87 с. Серія: Економічні науки 196

46. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0824-06>.
47. Проблеми бездоглядності та безпритульності дітей в Україні [Текст] : держ. доп. про становище дітей в Україні за підсумками 2003 р. — К. : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2003. — 175с.
48. Платформа іномовлення України. Кулеба просить у Ради закон про наставництво над дітьми – сиротами. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrinform.ua/rubric-society/2030561-kuleba-prosit-u-radi-zakon-pro-nastavnictvo-nad-ditmisirodami.html>
49. Розвадовська О. Невизначений статус майбутнього, або Безпритульність повертається? / О. Розвадовська // Дзеркало тижня. — 2014. — 3 жовтня. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/socium/neviznacheniy-status-maybutnogo-_html.
50. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 419 від 27.05.2013 р. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua.
51. Сімейний кодекс України . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
52. Сімейно орієнтована соціальна робота: практичні аспекти [Текст] : консп. лекц. / за заг. ред. В. О. Кузьмінського, С. С. Лукашова. — К. : Молодь, 2010. — 128 с.
53. СОС Дитяче містечко. Турботлива родина для кожної дитини [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sos-ukraine.org/uk/ukriplennya-simyi>.
54. Стратегія демографічного розвитку в період до 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/879-2006-%D0%BF>.
55. Терновець О.М. Сирітство як соціальна проблема / О.М. Терновець // Соціальна педагогіка: теорія та практика. — 2012. — № 1. — С. 4–10.
56. Трубавіна І. М. Сучасні підходи до розуміння сім'ї у наукових

- дослідженнях / І. М. Трубавіна // Соціальна робота в Україні: теорія і практика [Текст]. — 2007. — С. 46.
57. У 2014 році в Україні усиновили 2101 дитину-сироту.-[Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://health.unian.ua/country/1034057-u-2014-rotsi-v-ukrajini-usinovili-2101-ditinu-sirotu.html> - Назва з екрану
58. Україна-2013: підсумки року. 80% українських сиріт мають батьків (13.01.2014 р.).- [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nbnews.com.ua/ua/tema/109312>.
59. Усиновлення: реалії та тенденції. Результати соціологічних досліджень / Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. — К., 2009. — 160 с.
60. Хто допоможе дітям і сім'ям у кризі, якщо держава не хоче? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.p4ec.org.ua/ua/news_article/1228?fb_action_ids=0152346260937485&fb_action_types=og.recommends
61. Цибулько Л.Г. Криза сім'ї й сімейних стосунків як фактор соціального сирітства / Л.Г. Цибулько // Соціальна педагогіка: теорія та практика. — № 3. — 2012. — С. 69–74.
62. Цивільний кодекс України . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
63. Ченбай І.В. Сучасний зміст понять «сирота», «сирітство» / І.В. Ченбай // Соціальна педагогіка: теорія та практика. — 2010. — № 3. — С. 4–10.
64. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності [Текст] / З. М. Шевців. — Рівне : РДГУ ; Цул, 2012. — С. 246.
65. Шепелева Г.А. Соціальне сирітство: постановка проблеми / Г.А. Шепелева // Соціальні технології. — 2012. — № 53. — С. 97–102.
66. Щодо стану подолання та профілактики соціального сирітства в Україні.- [Електронний ресурс] : аналіт. зап. — Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/1556/#_ftnref31.
67. Юзікова Н. Діти потребують захисту / Н. Юзікова // Право України . — 1998. — № 6. — С. 7.

68. Яковлева В.А. Подолання наслідків соціального сирітства як показник безпеки життєдіяльності суспільства / В.А. Яковлева // Духовність особистості. – 2011. – Вип. 6. – С. 205–212 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/domtp_2011_6_26.pdf.

69. Яремчук В.В. Феномен соціального сирітства як наукова проблема / В.В. Яремчук // Вісник психології і соціальної педагогіки. – 2012. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.psyh.kiev.ua/>

70. Ярская-Смирнова Е.Р. Профилактика семейного неблагополучия в условиях модернизации социального государства / Е.Р. Ярская-Смирнова, П.В. Романов // Центр проблемного анализа и государственно-управленческого проектирования [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rusrand.ru/>.

71. Ящук Л. Сучасне розуміння соціального сирітства та значення територіальної громади як фактора соціалізації / Л. Ящук // Державне управління: теорія та практика. – 2013. – № 1. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej19/PDF/11.pdf>